

Ennek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvenkilencedik évfolyam.

21. szám.

Debrecen, 1929 május 25.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

A keresztyén egységtörekvések.

A mult század hatalmas theologiai munkáságának a tudományos eredményeken kívül az a nagy gyakorlati haszna is volt, hogy a theologiai irányok és hitelvek tisztáztattak. Ez a differenciálódás szinte ösztönös reakcióként élesztette fel az egységesítés nagy gondolatát. Táplálkozott ez a gondolat egyfelől Krisztus parancsolatából, ki azért akarta egynek tanítványait, hogy a világ elhigye az Ő isteni küldetését, másfelől komoly lelkek azon aggodalmából, hogy a további szétforgácsolódás nemesak az egyháznak, de magának a vallásnak és erkölcsnek is halálosan fenyegető veszedelme. Különösen nehézzé vált az egyházak munkája a külmiszió terén.

Szinte természetes, hogy a gondolat Amerikában öltött testet, hol a szétagoltság minden képeletet felülmul. Az amerikai püspöki egyház 1910-ben bizottságot választott azzal a feladattal, hogy a hitet és szervezetet érintő kérdések megfontolása végett világkonferenciát készítsen elő. Így született meg a Hit és Szervezet mozgalma, melynek célja olyan közös elvi alap keresése, melyen az egyházak egységben működhetnének. Tanácskozására meghívott minden egyházat, mely az Isten emberré lételének tényét és tanát elfogadta.

Küldöttség látogatta meg 1919-ben a római egyház fejét is, de a pápa, egyháza egyedül üdvözítő tanának álláspontján kijelentette, hogy ily konferencián résztvennie nem lehet.

A nagy háború kényszerű ellanyhulást okozott, de tanulságai annál hatalmasabban lendítették előre a világkonferencia ügyét. Nyilvánvalóvá lett ugyanis az egyházak gyengesége a nagy katasztrófa elhárítására, minek oka főként az egymással folytatott versengés. Mindinkább tért hódított az a meggyőződés, hogy úgy a bel-, mint a külmiszió ügyének elemi létfeltétele a nagy kibékülés létrehozása, különben a Krisztus egyháza Kelet és Dél pogánysága előtt gunytárggyá lesz. Amint Brent amerikai püspök, a mozgalom egyik vezére megjegyezte, csak Kinában 100 fajta miszió van, Amerikában pedig a mindennapi filozófia színvonálára süllyedt az evagélium éppen a szétagoltság következtében.

Ily előzmények után gyűlt össze 1927 aug. 3—21. között Lausanneban a Hit és Szervezet világkonferenciája, melyre a meghívást minden egyház elfogadta, a római kivéve. Sőt a pápa a közismert „Mortalium animos“ e. bullával válaszolt.

Megjelent 117 egyház kb. 400 taggal.

Lausanneban hét tárgy került megvitatás alá azon dolgok megállapítására, amelyekben különbözünk, illetőleg megegyezünk. A konferencia határozatául csak az tekintetett, ami egyhangúlag elfogadásra talált. E hét tárgy a következő volt:

1. az egységre való felhívás;
2. az egyház üzenete a világhoz;
3. az egyház lényege;
4. az egyház közös hitvallása;
5. az egyházi tiszt;
6. a sákramentumok;
7. az egység és az egyházak.

Az egységre való felhívás kifejti, hogy az egység Isten akarata s annak létrehozásán férfiaknak és nőknek, de különösen az ifjúságnak egyaránt munkálkodniok kell.

Az egyház üzenete a világhoz ma és mindenkor a Jézus Krisztus evangéliuma. Ez nem valami filozófiai elmélet, hanem Isten kezéből új világ ajándéka a bűn és halál eme régi világa számára, ezért a társadalmi megújhodásnak is biztos erőforrása.

Ami az egyház lényegét illeti, a konferencia megállapítása szerint az egyház isteni és nem emberi akaraton alapul. Ezen egyháznak Jézus Krisztus a feje és a Szentlélek a folytontartó élete. Éppen azért csak egy, szent, egyetemes és apostoli egyház van. A földi egyházaknak vannak közös ismertető jeleik, mint

- a) Isten igéjének birtoklása és hirdetése;
- b) a hitvallások;
- c) a sákramentumok;
- d) a lelkipásztori tiszt;
- e) testvéri közösség az imádságban és szolgálásban.

A különbözőségek vonatkoznak főképen a látható és láthatatlan egyház egymáshoz való viszonyára s az egyházszakadások jelentőségére.

Közös hitvallásunk, az apostoli hitforma, tény-

leges bizonyossága annak, hogy egyek vagyunk a keresztyén hitben.

Az egyházi tiszt kérdésében a konferencia lényegileg egyetért abban, hogy az egyházi tiszt Isten ajándéka, tekintélyét Krisztustól nyeri s feladata, hogy Krisztus jótéteményeit közölje az emberekkel. Viselői felszenteltnek s jogot nyernek az egyház kormányzására is.

A véleményeltérések pedig vonatkoznak az egyházi rendre, a felszentelés módjára, a püspökök tevékenységére s az apostoli successióra.

Miután a különbözőségek lehetetlenné teszik az együttes úrvacsorázást, felmerült az a gondolat, hogy oly tisztet kellene létesíteni, amelyet minden egyház elismer. Örömmel állapítja meg a konferencia, hogy addig is, míg szorosabb egység létrejön, lehetséges a testvériszolgálatban való együttműködés.

A sákramentumok Istentől rendeltettek. A kegyelmet a Szentlélek közli, aki a Krisztus javaiban részelteti a híveket. Különösen figyelembe ajánlja a konferencia a keresztség és úrvacsora sákramentumát, mint amelyeket minden egyház elismer. Az eltérő nézetek vonatkoznak Urunk jelenlétének módjára, a megemlékezés és áldozat felfogására, az elemeknek a kegyelemhez való viszonyára és a lelkész személyére.

Végül megállapítja a konferencia, hogy az egység nem jelenthet egyformaságot. Teret kell hagyni a kifejlődés különféle típusai számára, hogy a keresztyén tapasztalat gazdag változatosságából s az egyházak jellegzetes ajándékaiból semmi se menjen veszendőbe. Különböztek a felfogások az egyház végleges alakjára, továbbá a tan, a kultusz és a szervezet szabadságára nézve.

A továbbiak tárgyában irányelvül tüzetett ki, hogy próbáljuk egymást jobban megismerni, a rokon egyházak keressék az egyesülést, a gyakorlati együttműködést mozdítsuk elő s a külmisziói egyházaknak nagyobb szabadság engedessék.

Az egység csak akkor fog létrejönni, ha a közös úrvacsorázás lehető lesz.

A fentiekben röviden összegeztük a lausannei nagyszabású munkálatok eredményét. Amint a konferencia zárszava mondja, olyan emberek elmunkája az, kiknek legkomolyabb vágyuk és törekvésük, hogy Isten Szentlelkének vezetése alá adják magukat s meg is maradjanak az alatt.

Tényleg világtörténelmi érdekesség is, hogy ez az első együttes ülése a keresztyén felekezeteknek, mely nem anathémával, hanem a megértés és testvéri szeretet jegyében folyt le.

Az egyetlen árnyék, mely olykor-olykor reáült a lelkekre, a római egyház elmaradása. Vele, ha lehetséges, — nélküle, sőt ellenére, ha kell.

Vajjon utópiáról van-e szó?

Nem, — mert az örök fundamentum s az egy lélek Krisztusban adva van, a mi részünkről pedig csak az alázatos és imádkozó ember jóakarata szükséges. Lelki szemeink előtt a messze jövőben magasztos életlehetőségek bontakoznak ki s az emberi gyarlóságok világa felett diadalmasan zeng az örömhír: „Dicsőség Istennek, békesség a jóakarát embereinek!”

Kiss Lajos.

„Hallelujah és Zsoltár.“

A „Református Figyelő“ 1929 május 18-iki számában megjelent cikkekre volna néhány megjegyzésem. Az első kérdés e cikkben úgy hangzik, mint nyitott kapu döngetése, mert az az ósdi ellenvetés, hogy: „Semmiféle Hallelujah nem pótolhatja a Zsoltárt“, már oly régen elavult, hogy a zsinat által kötelező használatra bocsátott református énekeskönyvünkbe is szükségesnek láttak átvenni ezekből az üde, értékes dallamú énekekből tizenhármát. Hogy a választás nem mindeniknél volt szerencsés, arról majd alább szólunk. Most csak azt szeretném megállapítani, hogy a Zsoltárok és Hallelujah-énekek ilyen merev elkülönítése nem helyes, mert zenetörténelmi tény, hogy protestáns őseink a zsoltárokat *nem így* énekelték, ahogy mi könytelenek vagyunk — minden zenei ízlés és jóérzés ellenére — elnyújtani. Mi tulajdonképpen *csak szótagokat* éneklünk, mert arra a legtökéletesebben képzett, kifogástalan tüdejű énekesünk sem képes, hogy egy összetartozó mondatot egy lélekzettel végigénekeljen a gyülekezetben.

Előbbi állításomat bizonyítja dr. Molnár Géza „Általános zenetörténet“-e is, mikor ezeket írja: „Az eredeti korál-dallamok ritmikailag változatosak és frissek voltak, csak a 17. század közepe óta énekelnek egyformán hosszú hangokban.“¹ Tehát ma inkább élettelen, ellaposított éneklésről lehet szó a templomainkban, mint ünnepélyesen hőmpölygő folyamról — és ezen mindenki segíteni, változtatni szeretne, aki érti és érzi a zenét. Én pl. nem tartom a „kegyes hangulat“ elleni vétségnek, ha a XXXIII. zsoltárt, (Nosza istenfélő szent hívek) vagy a LXI. zsoltárt, (Kiáltásom halld meg Isten!) *nem* elnyújtva, hanem a szöveghez illő gyorsasággal énekeljük!

Abban teljesen egyetérttek kedves cikkíró testvéremmel, hogy a Hallelujah- és Hozsanna-énekekre nagy szükség van, — de feltétlenül szükségesnek tartom, hogy ébredjen fel bennünk a kritikai érzék és ne nyugodjunk bele ilyen szépen, hogy nagyon jól van minden. „a szöveg mindig szépen simul a dallamhoz“!!! Hiszen, bár úgy volna, — de ezen a téren olyan hibáink vannak, hogy ezeknek az észre nem vevése okozza a fejlődésre-képtelenségünket.

Le kell szögeznünk azt az alapvető tény, hogy az igazi zene dallamból és ritmusból áll. Mármost, ha a rossz szöveghez alkalmazkodunk és megváltoztatjuk a ritmust: ebből valami nyomorék, cigányos rubato alakul ki, amelyet komoly zeneértő sohasem tehet magáévá. Hogyha pedig az előirt ritmust betartva énekelünk, olyan lehetetlen magyarsággal hangzik, hogy a mi gyönyörű és mindenre alkalmas, drága anyanyelvünk teljesen eltorzul. **Csak ebbe ne nyugodjunk bele!** Lehet és kell ezen változtatni. Némelyiken kicsiny, jelentéktelen simítással, a tartalom megváltoztatása nélkül, — másokat egészen átdolgozva, ahol pl. „a fordítók oly művészi munkát végeztek,“ hogy

¹ Lásd I. kötet, 205. l., II. k. 76. l.

mög az eredeti gondolat is megváltozott, vagy homályossá, értelmetlenné lett, — szerenesére ez ritkábban fordul elő, míg az említett formahiba igen gyakori. Kétféle oka lehet ennek: egyik esetben a fordító kitünő poéta lehet, de nem zene-értő — és így történik, hogy hosszú hangra rövid szótag esik — és megfordítva, — valamint súlyos zenei részre (pl. ütem elejére) súlytalan szótag esik; másik esetben nem magyar anyanyelvű az illető — és hiába muzsikális, nem képes a nyelv jellegét visszaadni.

Távol legyen tőlem, hogy a fordítók közül bárkit is bántsak, — sőt tudom, hogy ezek mind-egyike komoly, alázatos keresztyén lélek — és ez kizárja a sérelmeskedést.

Azok részére, akik megérik a hibákat és óhajtják a javítást, bemutatunk néhány példát, feltéve, hogy a dallam a régi szöveggel mindenki-nek birtokában van az összehasonlítás céljára:

Ref. énekeskönyv: 290. „Hozsanna“: 136: Kövesd a Jézust.

Szólít a Jézus, bízd rá magad!
Halld hát a hangját, úgy hívogat!
Áldó kezével, — lásd, — int neked:
Add át az éltedet!

Refrain:

És ha gyúl a mennyei sugár
S boldogságnak örök hona vár:
Nyujt majd a Jézus mentő kezét,
Istenhez elvezet!

Jójj Jézusodhoz, bús gyermekem,
Hív — oly szelíden, oly edesen!
Kínt-bajt eloszlat, gyógyít sebet,
Vállalja terhedet!

Refrain.

Higyj és ne félj! Ő nyugalmat ad,
Jó Pásztorunkra bízd rá magad.
Elmossa vére rút vételkedet,
Megmenti lelkedet!

Refrain.

Ref. énekeskönyv: 291. „Hozsanna“: 190: Feljebb emeljétek, feljebb! (Kik? Hová?)

Fölfelé repül a lélek,
Bár a bűnöm ide von, —
Hívja lelkem örök élet
Föltalálni a honom.
Jézusommal haza érek,
Ő segíthet egyedül,
Mert halála ada éltet,
Éj homálya kiderül.

Fölfelé repül a lélek,
Földi kín nyüge alól.
Hol gyötör, sajog a mély seb
S tested égve lehajol.
Jézusodhoz hazatérve:
Földi bú-baj elenyész,
Bízva nézz szíve sebére:
Üdvöd útja Vele kész.

Fölfelé repül a lélek,
Égre törve keresőn,
Jézus-adta örök élet
Fényhonába repesőn.
Angyal-ének dala zendül
Harsonával odafent, —
Lelkem éled az örömtől
S mindörökre vele zeng.

Ref. énekeskönyv: 285. „Hozsanna“: 76.
Tinódi dallam.

Hő imában buzgón kérjük Istenünk:
Sok bűnünkért irgalmazna meg nekünk!
Küldené le mindenható szent Lelkét,
Megtekintve szent fiának érdemét!

Ha keressük, megtaláljuk Istenünk,
Törhet minden bűn és átok ellenünk, —
Ő a sziklavárunk, erős oltalmunk,
Sátán serge sem fog győzni mirajtunk.

Ajtajánál buzgón kérve zörgessünk:
Megláradtunk, ó ne hagyj, hogy elveszünk!
Égi béke áldott honát, ó, nyisd meg,
Hol majd lelkem üdvözülve Néked zeng!

„Hallelujah“: 149. „Hozsanna“: 59.

A dültbetűs szótagra melizma esik:
Nem hagyjuk el a bibliát,
Az égi szent ígét,
Ez hű vezér az élten át
S a kárhozattól véd.
Ez vak sötétben hű napunk,
Mert éltet, fényt lövel —
A Jézus áldott, szent szavát
Mi sohasem hagyjuk el.

Nem hagyjuk el a bibliát,
Ha bú vagy öröm ér,
Bár gyakran csábít ez világ:
Nem hagyjuk semmiér!
E drága kincset nem veszi
Mitőlünk senki el:
Ez hinni, tűrni megtanít
És Istenhez emel.

Nem hagyjuk el a bibliát!
S hadd hallja minden nép
Az Úrnak hívó szózatát,
A Jézus szent nevét!
Ha áldó lelke ránk talált
S a menny felé emel:
Ez ingyen-kegynek zálogát
Mi sohasem hagyjuk el!

„Hallelujah“: 141.

1. Forrás égi tiszta partján
Ó mondd, majdan ott leszel?
Úgyé, szomjuhozva vágyol
Boldog, szép hazába fel?
Szól sok-százezernyi lélek
Zengő hálaéneke,
Mondd, — az üdvözült seregben
Téged feltalállak-e?

Refrain:

Ó, ott megtalálsz te majd fent,
Élő, szent vizek körül,
(Igen, ott találsz meg engem, látjuk Istent)
Hogy majd látni fogjuk Istent:
Lelkem repes, úgy örül.

2. Ott majd feltaláljuk újra,
Kiktől elszakítottánk,
Gyötrő fájdalomra, búra
Új napfény derül reánk.
Kikkel úgy szerettük egymást,
Majd ott rájuk ismerünk,
S fénylő, boldog égi karban
Együtt zengjük énekünk.

Refrain.

3. Mondd, hogy fölleled te bizton
Boldog égi otthonunk!
Mondd, hogy jó Atyánk szívében majd
Várhatlak, — találkozunk!

Boldog béke hajnalára
Éled majd az elgyötört,
Mert már elvevé a Jézus
Sebzett lelkiből a tört...

Refrain.

„Hallelujah“ : 152. (Lead kindly light.)

1. Úttalan úton, égi fénysugár
Vezérem légy!
Tévelygve lelkem éjsötétbe jár, —
Vezess és védj!
Távol a hon, s itt sülyed a moesár...
Világolj, — ó, egy lépésnyire bár!
2. Nem kérve, régen azt, hogy : „Égi fény,
Vezérem légy“,
Választva utat, földre néztem én.
De most... Ó, védj!
Bősz akarás, vad, büszke öntudat
Uralkodott, — feledd a multakat!
3. Most, hogy kegyelmed áldva rám talált :
Vezérem légy!
Elhagyva szirtet, ingoványt, halált :
Vezess és védj!
S hajnali fényben ha derül az ég,
Világolj rám, ki áhítalak rég!

Amen.

Ref. énekeskönyv: 289. „Hozsanna“ : 128.

„Hallelujah“ : 97.

1. Hagyd Jézusom, hogyhajtjam
kebledre bús fejem;
Vigasztalásom Nálad
S nyugtamat ott lelem.
Áldó, szelíd szavával
így szól a Megváltó:
Hozzám siess, te fáradt,
Itt majd pihenni jó...
2. Bizton a Jézus keblén
elszáll a bű, a baj,
Bizton a Sátán ellen
mély sebe eltakar.
Enyhül a bánat terhe,
bús könnyű már nem hull,
Szent égi béke enyhe
lesz már szívemben úr...
3. Ó, sziklaváram, Jézus,
Szent véred értem folyt,
Én rendületlen állva
Várom a hívó szót.
És majd ha intesz nekem,
Elszáll a zordon éj,
Új napra virrad lelkem,
S ott mindörökre él...

Kis változtatással jóvátehető:
„Hozsanna“ : 185. „Hallelujah“ : 50.

1. Fel, mert közelg az éjjel,
Hajnalhasadtán — fel!
Míg harmatos, mosolygós
a virág-kehely.
Munkára tiszta fényben,
Fel, int a napsugár,
Munkára, jó az éjjel
S nem munkálhatsz már!
2. Fel, mert közelg az éjjel,
Fel, Jézusodért légy kész!
Töltsd a delet munkával,
Majd lesz pihenés!
Minden letűnő percben,
Ó, mennyi munka vár!
Fel, mert közelg az éjjel
S nem munkálhatsz már!

3. Fel, mert közelg az éjjel,
Eljő az alkonyat,
Ím: rózsafelhős égről
eltűnik a nap.
Bűcsúzkodó sugárban
Fel, mert időd eljár!
Fel, mert sötét az éjjel
S nem munkálhatsz már!

„Hozsanna“ : 16. „Hallelujah“ : 31.
Csendes éj... (Stille Nacht, heilige Nacht.)

Ebben a „heilige“ tulajdonképpen két szótag-
nak éneklendő, így: „heil’ge“ — és semmiképp nem
felel meg a szent-sé-ges szó helyette; jobbnak
gondolom az „áldott“ vagy „drága“ szóval helyet-
tesíteni.

Úgy a Hozsannában, mint a Hallelujában
ugyanaz a *tartalmi* hiba van: a 2. és 3. vers végső
sora, (amely ismétlődik), „Krisztus megszületett“
és „Krisztus megszabadít“ felcserélődött valahogy,
az értelem ellenére. — Ilyen csekély módosítással
igazi kincsünk lesz ez az ének is, annak ellenére,
hogy tiszta, jellegzetes német. — Nem így vagyunk
néhány tánc-jellegű, $\frac{6}{8}$ -os ütemű Hallelujah-ének-
kel, amelyeket nem bír bevenni a magyar termé-
szet; én pl. így vagyok az énekeskönyv 293., a
„Hozsanna“ 237. és a „Hallelujah“ 37-ik éneké-
vel, vagy: megvallom, a Ref. É. 287., Hozs. 100.
és Hall. 15-ik énekével, amelyeket hagyok — és
a hasonló jellegűeket szívesen átengedem a
szektáknak.

Fejezzük be ezzel a szép, indulószerű dallam-
mal, amelyen igazán kevés a javitanivaló — és
gyűjtő hatású, pompás énekünk:

Ref. énekeskönyv: 288. „Hozsanna“ : 113.
„Hallelujah“ : 52.

1. Fel barátim, drága Jézus zászlaja alatt!
Rajta, bátran! Megsegélve győzedelmet ad.

Refrain:

Eljön újra Jézus hozzánk, harcba Ő vezet,
Nála nélkül semmi módon győzni nem lehet!

2. Lám, a Sátán serge talpon, szembe törni kész,
Bátor, ifjú harcosoknak lelke-teste vész!

Refrain.

3. Harsonázva, fenn lobogjon győzedelmi jel!
Így előre Jézusunkkal, Néki győzni kell!

Refrain.

4. Harci zajban, bősz tusában senki meg nem öl,
Benne higgyünk, — Ő segít, ha minden összedől!

Refrain.

Révészné Váró Margit.

Kedves, új munkatársunknak erre a megszív-
lelést érdemlő cikkére hadd jegyezzük még meg,
hogy minden élő egyháznak az énekeskönyve
is élő, tehát fejlődő, gazdagodó és — állandó
törzselemei mellett is — *változó* valami. „Halle-
luját (hozsnánát)“ meg „zsoltárt“ ma mesterségesen
szembeállítani egymással semmivel sem bölcsőbb
és igazságosabb, mint volt száz évvel ezelőtt tűzbe-
menni a „Bethlehem kis város, de nagy“ stb. féle
„ösi“ szövegekért az „Ő könyörgést meghallgató“

stb. szövegekkel szemben, amelyek *akkor* tünnek föl az *oktalan* konzervativizmus előtt ugyanolyan kárhuzatos újításoknak, mint ma a Hallelujah-szövegek és dallamok (ne felejtsük, hogy már a 100 év előtti énekeskönyvreform is hozott új dallamokat, Geleji Katona István uramék számára pedig egyenesen a *mai* zsoltdallamok és szövegek voltak elvetendő „új módi!“). A lényeges az, hogy a Hallelujah stb. szövegek és dallamok ne a pusztá népszerűség, ne az „általános keresztyén“ rokonszenvedés vagy a „történelmi kálvinista“ ellenszenv szempontjából értékeltessenek csupán, hanem menjenek át egy alapos zene- és versesztétikai kritika rostáján is (amellyel természetesen a szövegek tartalmának dogmatikai kritikája is együtt kell hogy járjon) — s ami aztán ezt a legmagasabb kritikai értékelést is kiállotta, az sokkal bátrabban belekerülhet egy új hivatalos énekeskönyvbe, mint ahogy belekerülhetett a maiba és elődjébe az érinthetetlen szentségnek tekintett, pedig nagy részükben úgy esztétikailag, mint dogmatikailag csekély értékű dícséreteink — meg a legutóbbi kiadásba minden terv nélkül, találmra fölvetve „hozsánnák.“

R. I.

A bihari egyházmegye közgyűlése.

Csonka bihari érmelléki egyházmegyénk május 6—7-én tartotta Debrecenben szokásos tavaszi közgyűlését. Hatodikán délelőtt 9 órai kezdettel bírósági tárgyalások voltak, délután lelkészi értekezlet, melyen sok fontos ügy került megbeszélésre, úgy a belmissziói tevékenységek, valamint közegyházi életünk nagy mezejéről.

Lelkészerterkezet szerényül állapítja meg, hogy intézményeink megteremtésénél hiányzik belőlünk valami, a nagy alkotó készséghez nincs elég anyagi erőnk, szervezeteink kiépítésében nem vagyunk eléggé meggondoltak (kisújszállási tanítóképző) megalkotott szerveink anyagilag kétségbeesetten állnak (leánykálvineum, lelkésznék otthona, házépítési akció stb.), kálvineumaink kissé felülhaladják igényeinket és drágák, sok érték élettelenül emésződik el (ORLE. sajtó-alap stb.), belesodródunk a költséges közigazgatásba, aránytalanul nagy összegeket adminisztrálunk el, adósegélyünk ügye megoldatlan. Egyházhatóságaink figyelmen kívül hagyják az anyagi nehézségekkel küzdő egyházak feltornynosuló bajait, nagy értékek elvonatnak az adósegélyes egyházaktól (a tanítók jóléti intézményeinek adott 80 ezer pengő annuitása stb.), sok érték gyümölcsetlenül való lekötése (Theologiai Szemle, a drága kerületi konventi jegyzőkönyvek stb.) az adósegélyes egyházak aránytalan teherviselése, a tanítói nyugdíjjarandóságok megoldatlan kérdése stb. mind-mind sok aggodalmas felszólalást váltottak ki. Szeretett esperes urunkat lelkészerterkezetünk spontán megnyilvánuló nagyrabecsülése és igazszeretete maradásra bírta s így lemondása nem is került a közgyűlés elé, a mienk maradt az Ő nagy szívével, megértő lelkével, pótolhatatlan nagy gyakorlati érzékével, gazdag életbölcességével,

legyen is a mienk még sokáig megújuló testi erőben.

Közgyűlésünk 7-én reggel 9 órakor esperes urunk panaszainkat megújító a nagy elemi csapások, borzalmas fagykarak miatt feljajduló de az Isten örök gondviselésébe bizakodó imájával vette kezdetét. Gondnok urunk gondolatokban gazdag, lendületes megnyitó beszédében az örök prófétálás szükségességéről magasztosságáról szolt, az alkotó tagok nagy figyelemmel hallgatták megállapításait. Majd a megjelentek számbavétele, esperesi jelentés, a tárgysorozat egyes pontjai, tanügyi bizottsági, számvevőszéki jelentések, lelkészerterkezet belmissziói bizottsági előterjesztések, egymás után peregték le, nem egy tárgynál értékes hozzászólásokat, vitákat váltva ki. — Választásaink sikertelensége folytán világi tanácsbírói és világi jegyzői állásra a szavazás újólag elrendeltetett — Gyűlésünk keretében szolt Egerházi jóléti titkár úr a házépítési akcióról a csüggedetlen akarásával, az ügyesen és rajongó lelkesedéssel csoportosított bizonyosságok dacára sem tudta azonban elosztatni e kétségtelenül kedves elgondolás sok kérdésében a hozzászólók ellenvetéseit és kételyeit.

Délben az Angol királynőben volt közebedünk, majd az előző napon elmaradt bírósági tárgyalások folytatódtak, fegyelmi, közigazgatási bírósági ügyek, adózási ügyi panaszok a megszokottnál nagyobb számban két napra adtak bőséges anyagot.

Almosd, 1929. május 10.

Székelyhidy Béla,
református lelkész.

Református naptárak és a Hangya ingyen naptárai.

Nem mulaszthatom el, hogy tudomására ne hozzam a református közvéleménynek azt, hogy milyen dícséretreméltó és nagyszabású naptárakcióba fogott a Hangya szövetkezetek központja most, amikor a majdnem minden községben fennálló szövetkezeteinek potom árért (30 fill.) száz számra fogja adni a maga naptárát abból a célból, hogy azokat ingyen osszák szét a szövetkezeti tagok között s ez az akció már is jelentékeny sikereket könyvel el.

Rövidlátó az, aki azt hiszi hogy ez nem fogja érinteni a mi naptáraink sorsát hiszen a mi naptárszerkesztőink és kiadóink is főként falusi népünkre számítanak. Két naptárt egy családnál elhelyezni nem lehet.

A Hangya szövetkezetek vezetésében, ha nem is mindenütt, de nagyon sok helyen résztvesznek lelkészeink és tanítóink. Most mit csináljanak ezek? Agyon nem hallgathatják a Hangya akcióját, de ha támogatják, akkor meg a mi akciónk vallja ennek kárát.

A Hangya naptárai nemzeti szempontból feltétlenül megbízhatóak és jók, de nem ismerjük a most készülő naptárnak a tartalmát és íróit sem névszerint, csak annyit, hogy kiváló emberek lesznek közöttük; de nekünk ennél több kellene. . .

Feltétlenül kívánatos lenne, hogy vezető embe-

reink összeköttetésbe lépjenek a Hangya-központtal ebben az ügyben és oda hassanak, hogy a mi dolgaink és szempontjaink is kellőképpen honoráltassanak a róm. kathólikusoké mellett a Hangya naptárában. A Hangya is jobban járna így, mert naptárait akkor mi is tejesztenők. Ha mi semmit sem teszünk ez ügyben, csak magunkra vessünk.

A Hangya-központot úgy ismerjük, mint amely mindig méltányos velünk szemben. (Boldog és áldott emlékű Megyeresy Bélától hallottam, hogy ifjúsági mozgalmainkat is jelentékeny összeggel támogatta s hogy most támogatja-e, nem tudom.

Szilágyi Béla, öcsényi lelkésztestvérünk, most dolgozik egy munkán, amely úgy tudom, a református lelkészek szerepével is foglalkozni fog a Hangya életében. Az ő terveit és szempontjait ugyan nem ismerem, de jó volna, ha a Hangya is hálás lenne ezért a munkáért.

Dixi et salvavi animam meam.
Szamoskér.

Kósa Béla.

Irodalom

A tordai református nagyhét emlékkönyve.

Az erdélyi református egyházkerület iratterjesztésének kiadása Torda 1929. 8° 236 lap. Az erdélyi magyar reformátusság öntudatának, szellemi és erkölcsi erejének egyrészt hatalmas megnyilvánulásai, másrészt nagyhatású fejlesztői és mélyítői szoktak lenni már évek óta az ú. n. református „nagyhetek”, amelyek közül a legutóbbinak teljes anyagát felöleli ez a nagyon tanulságos, rendkívül gazdag tartalmú kiadvány. A lelkészek számára tartott tudományos előadások központi gondolata ez alkalommal a református hitvallás, közelebbről a Heidelbergi Káté értéke, jelentősége és hivatása volt, amit Tavasz Sándor dogmatikai, Nagy Géza történelmi, Imre Lajos gyakorlati oldaláról fejtegetett, amíg Maksay Albert a predestináció-tan bibliai alapjait, Vásárhelyi János pedig az új egyházi törvény református vonatkozásait mutatta be. Ez igazán elsőrangúan értékes előadássorozat. Voltak ezenkívül bibliaórák és konferenciák külön a férfiak és külön a nők számára (ez utóbbiaknak Makkai Sándor püspök hitvese két ízben is szolgált), ünnepélyes istentiszteletek és előadások a vallásos estélyeken meg a nagygyűlésen. Az előadások közül nem hagyhatjuk megemlítés nélkül a Tavaszyt (A spiritizmus és a teozófia református keresztyén megítélése), egy László Dezső nevű egészen ifjú lekipásztort, mely talán a legnagyobb feltűnést keltette és egy kis jótékony vihart is támasztott (Két nemzedék harca), meg a dr. Móricz Miklós íróét, a Móricz Zsigmond Erdélyben élő, szintén igen nagyhetségű testvéröccsét (A gazdasági élet lelki tényezői). A nagyhét állandó résztvevőinek száma 534 volt, ezek közül 220 lelkész és 88 lelkészné; az istentiszteleteken és a nagygyűlésen mintegy 6000-en vettek részt, a vendégek elszállásolását 228 tordai család vállalta magára. *Tíz év óta ez volt Erdélyben a leghatalmasabb arányú református megmozdulás:* állapítja

meg maga Makkai Sándor püspök. Ezenkívül, mondja ugyanő: „ez alkalommal volt először *szervezett*, rendszeres, sajátos programmal bíró református női konferenciánk, melynek bibliatanulmányi és konferenciái előadói is maguk a református nők voltak s együttlétük áldott, termékeny és nagy reményűséget ébresztő hatással volt naponként több száz asszonyra és leányra, akik ellenemondtak Mártának és házi gondjuk fölé emelkedve, egy héten át Máriák tudtak lenni. Ne féltsük *ezt az Erdélyt!* *ri.*

Halottaink

Kilyén Sándor okl. lelkész, az erdélyi református igazgatótanácsnak közel félszázadon át páratlanul hűséges irodavezetője — aki egyházi szolgálatát még Bodola Sámuel püspök alatt kezdte s csak nemrég ment nyugalomba — életének 87-ik évében Kolozsvárt, f. hó 15-én elhunyt. Vele az erdélyi református egyházi életnek egy, már szinte fogalommal vált érdekes és értékes alakja szállt sírba: egy darab ama szívünkhöz nőtt régi magyar világból, amely most a szemünk láttára temetkezik..... Munkás, takarékos életében gyűjtögetett javait adományok és alapítványok alakjában Anyaszentegyházának adta vissza: legnagyobb részüket a tőle különösen dédelgetett theologus-segélyezés és lelkésznevelés céljaira rendelte. Szerény munkakörében is példaként világolt, eredeti egyénisége pedig mindazok számára felejthetlenné vált, akik valaha ismerték. A szilágysági eredetű Kilyén Sándorban forgolányi Rózsa Sándor ny. egyházkerületi pénztárnokunk sógorát gyászolja. Áldás emlékére! *ri.*

Vargha Gyula nyug. államtitkár, költő, a Magyar Tudományos Akadémia másodelnöke, egyházkerületi tanácsbíró 75 éves korában elhunyt.

Áldott legyen emlékezete!

Különfélék

A debreceni egyházmegye lelkészegyesületi közgyűlése június hó 3-án lesz Derecskén. Reggel 8 órakor istentisztelet lesz. Bibliát olvas és imádkozik Dobrosy Zoltán vértesi lelkész, predikál Kolozsváry Kiss László debreceni lelkész. A közgyűlést F. Varga Lajos esperes nyitja meg. Előadók lesznek Nagy Lajos esperes sárándi, Ördög Lajos pocsaji lelkészek, Fekete Gyula egyházkerületi belmisiói lelkész, dr. Szász Imre monostorpályi, Ury Ferenc konyári lelkészek.

A Debreceni Református Kollégium Diákszövetségének közgyűlése nem június hó 6-án lesz, mint ahogyan a lapok legutóbbi számában hirdette volt, hanem a választmány határozatából június hó 9-én, azaz vasárnap, mivel a választmány bővebb megfontolás után úgy látja jónak, hogy ezzel a terminussal a közgyűlés látogatottságát jobban biztosíthatja. A közgyűlés délelőtt 11 óra után, a nagytemplomi istentisztelet bevezetésével

fog a Kollégium oratóriumában kezdődni s elnöki megnyitó s titkári és pénztári jelentések után a Kollégium udvarán a jelenlegi összes kollégiumi tanulók üdvözlésével befejeződik. Ugyanakkor tartják a különböző diáktalálkozókat is az egyes osztályok és tanfolyamok.

Szele Miklós Dóczy-intézeti vallásanárt növendékei szép selyempalásttal ajándékozták meg.

A debreceni református Kollégium tanítóképző intézete és gyakorló iskolája május hó 26-án d. u. 4 órakor tartja évvizsgáját a Kollégium udvarán.

A debreceni Bethlen Gábor Kör május hó 25-én vallásos estélyt rendez: Előadó lesz Benkő István rákospalotai lelkész.

A Templomegyesület pünkösdi másodnapján a Hortobágyon úrvacsoraosztással egybekötött istentiszteletet tartott. Az igét Siposs Imre központi lelkészi hivatalvezető, templomegyesületi titkár hirdette.

Doktorráavatás. Kuli Lajos, kislángi református lelkészt a Ferenc József tudományegyetemen az államtudományok doktorává avatták.

A debreceni 49. sz. „Tisza Ilona“ leánycserkészcsapat május 20-án d. u. 6 órakor a Mansz. dísztermében jól sikerült műsoros estélyt rendezett. Szele Paula csapatparancsnok megnyitó beszéde, két kedves szindarab, szavalatok, énekszámok tették változatossá a szép ünnepély műsorát.

A kisdédnevelők országos kongresszusa május 18—19. napjain ment végbe Debrecenben, ugyanakkor volt a Kisdédvők Országos Egyesületének a közgyűlése is. A konferencián mintegy 400 övönő vett részt.

A Hajdúmegyei Tanítók Általános Gönczy-Egyesülete június hó 3-án délelőtt 10 órakor Debrecenben, a vármegyeháza dísztermében tartja közgyűlését.

A Kossuth-uccai egyházrész bibliköre a Dóczy-intézet nagytermében május 22-én d. u. 5 órakor tartotta záró összejövetelét. Bibliátmagyarozott Madar Zoltán segédlelkész.

A debreceni egyház presbiteriuma hozzájárult Kustár Dániel debreceni és Kalas Ferenc békésgyulai hitoktatólelkész cseréjéhez.

30 éves érettségi találkozó. Birta István, debreceni református gimnáziumi tanár, kéri volt tanulóit, kik vele 1899-ben a debreceni református főgimnáziumban tettek érettségi vizsgálatot, hogy a június 9-én, a kollégiumi Diákszövetség közgyűlésének napján, tartandó találkozó előkészítése céljából címüket és részvételi szándékukat vele közölni szíveskedjenek.

Meghívó. A Hit és Szolgálat Mozgalma folyó évi május hó 30-án fogja Budafokon megtartani évi rendes közgyűlését. Itt fogják az új tisztkart megválasztani.

A mezőtúri „Szittya“ cserkészcsapat május 19-én, pünkösdi első napján a református gimnázium udvarán avató és tábori bemutató ünnepélyt tartott.

Az arad-ágyai lelkészi kör tagjai konferenciájukat minden egyes alkalommal más gyüleke-

zetben tartják, vallásos ünnepélyvel egybekötve. Az ünnepélyen a papnék is megjelennek és megtartják a maguk külön értekezletét. A lelkészi kör legközelebbi értekezletét Erdőhegyen tartja.

A Magyar Keresztyén Leányegyesületek Nemzeti Szövetsége 25 éves fennállása alkalmából 1929 május 30-tól június 2-ig Szentesen jubiláris díszközgyűlést és konferenciát tart.

Kolozsváron vasárnapi iskolai, bibliaköri és leányköri vezetőtanfolyam és konferencia volt a református theológián május 23—25. napjain.

A dunavecsei református polgári iskola alapkövét május 12-én tették le.

A református kántorok június hónap első napjaiban gyűlésre jönnek össze Kisújszálláson. Gyűlésükkel kapcsolatosan hangversenyt és templomi ünnepélyt tartanak.

Az Országos Rákóczy Szövetség május 20-án nagy ünnepélyt rendezett Budavárának 1849 május 20-i visszafoglalása emlékére.

A makói leányszövetség jól sikerült műsoros estélyt tartott május 19-én az egyház tanástermében.

A jugoszláviai reformátusok is zsinatra készülnek.

Olcso vizsgai jutalomkönyvek!

Dr. Ecsedi István—Bodnár Lajos: Hortobágyi pásztor- és betyárnóták. Dallamokkal. 1 pengő 50 fillér.

Dr. Ecsedi István: Hortobágyi életképek 1 pengő. E két értékes, jó magyarsággal megírt könyv megrendelhető a Szerzőnél. Debrecen, Kollégium.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület nyomdávállalatának mérlege 1928 december 31-én.

Vagyon:	1927 Pengő	1928 Pengő
Készpénz	3,192.95	3,213.—
Adósok	235,425.06	320,278.82
Városi nagykölesön annuitás	45,059.—	45,059.—
Városi nagykölesön elsz. számla	73,686.49	36,843.24
Anyag és árúkészlet	486,155.09	609,694.49
Felszerelés és berendezés	336,700.68	341,115.65
„Méliusz“ könyvkereskedés tartozása	185,118.—	167,640.62
Könyvkötészet számla	10,265.39	—.—
Ingatlan	163,107.59	163,107.59
Értékpapír	80.—	80.—
Bizományi áruszámlák	209,142.70	88,975.57
Összesen	1.747,932.95	1.776,007.98
Teher:		
Debrecen sz. kir. város tőkeszámla	106,150.98	106,150.98
Tiszántúli ref. egyházkerület tőkeszámla	106,150.98	106,150.98
Tőketartalék számla	127,073.48	183,353.48
Hitelezők	215,176.58	117,888.20
Felújítási és behajthatatlansági tartalékok	82,532.81	114,266.87
Debrecen sz. kir. város számla	922,311.12	930,458.13
Tiszántúli ref. egyházkerület számla	54,537.—	121,739.34
Nyeresség	134,000.—	96,000.—
Összesen	1.747,932.95	1.776,007.98

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület nyomdavállalatának eredmény-számlája 1928. dec. 31-én.

Veszteség:		
Személyzeti illetmények	73,751.01	48,918.67
Olaj, festék, fűtés, világítás, hajtóerő	8,467.10	2,146.12
Kamatok	78,032.97	94,557.68
Adók	23,115.69	31,684.04
Vegyes költségek	33,010.59	35,196.57
Lótartás	4,206.61	5,257.10
Leírások	124,613.57	72,569.82
Nyereség	134,000.—	96,000.—
Összesen	479,197.54	386,360.—

Nyereség:		
Árúszámlán	479,197.54	386,360.—
Összesen	479,197.54	386,360.—

508—1929. gh.

Az egyházkerületi közgyűlés 151/3—1926. sz. határozatával vett megbízás alapján közlésezi.

Debrecen, 1929 május hó 15-én.

Varga Pál,

egyházkerületi számvevő.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:

Dr. KUN BÉLA.

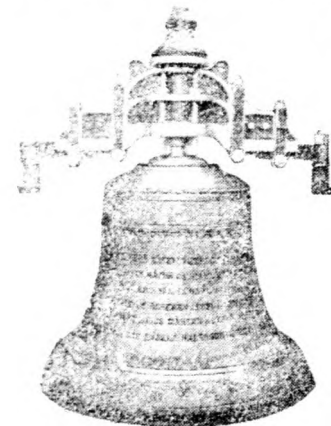
Magyarország aranykioszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Lipót 913-53. sz.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek.

Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények, zsir-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15—48.

Debrecen város és a Tiszántúli ref. egyházker. könyvnyomda-vállalata.

A „MÉLIUSZ“ VIZSGAI JUTALOMKÖNYVEI.

Nem hirdetünk drága és megfizethetetlen műveket!

Tekintse meg az alant következő ifjúsági iratok címeit, szerzőit és főként árait. Kiállítás tekintetében semmi kívánni valót nem hagynak maguk után. Kemény kötésben, a külső fedőlap mindenikén izléses képpel szelítjük azokat.

	Pengő
Gyökössy Endre: Debreceni meséskönyv	2.—
Halmi János: Csevegő virágok	2.—
Móricz Pál: Hortobágyi legendák	5.—
Uray Sándor: Vizsgai jutalomkönyv	2.—
Avar: Kincses turbán	1.20
Benedek Elek: Öcsike levelei	1.20
„ „ Újabb levelei	1.20
„ „ Pajkos Peti huncutságai	1.20
„ „ Új huncutságai	1.20
Fábián: A kis Nozárt	1.20
„ Zöld elefánt	1.90
Gárdonyi Géza: Zöld erszény	1.20
„ Nevető könyv	1.20
„ Mindentudó Gergely bácsi I.	1.20
„ „ „ „ II.	1.20
Grimm: Mesék	1.20
Jeszenskyné: Új otthon	1.20
Kosáryné: Tibi csapata	1.20
„ Tibi a tengeren	1.20
„ Tibi hazajön	1.20
„ Legszebb mesék	1.20
Swift: Gulliver a törpék országában	1.20
„ az óriások országában	1.20
Sztrókay: A kis ezermester	1.20
Z. Tábori: Világjáró Péter	1.20
Tábori P.: Felfordult világ	1.20
„ Békesziget	1.20
„ Anit szél úrfi	1.20
Tutsek Anna: Vidám Jankó	1.20
„ Tréfás mesék	1.20
„ Tündér mesék	1.20
Tóth János: Tiszteletes bácsi meséskönyve	2.—
„ Apróságok nagymeseországból	2.—

Minden és bárhol megjelent könyvet beszerez és azonnal szállít a

„Méliusz“

könyvkereskedés
Debrecen